

10-1-2018

GUARANTEES OF CHILDREN'S RIGHTS IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

A Hamidov

Academy of the General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan

Follow this and additional works at: <https://uzjournals.edu.uz/proacademy>

Part of the [Human Rights Law Commons](#)

Recommended Citation

Hamidov, A (2018) "GUARANTEES OF CHILDREN'S RIGHTS IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN," *ProAcademy*: Vol. 1 : Iss. 3 , Article 16.

Available at: <https://uzjournals.edu.uz/proacademy/vol1/iss3/16>

This Article is brought to you for free and open access by 2030 Uzbekistan Research Online. It has been accepted for inclusion in ProAcademy by an authorized editor of 2030 Uzbekistan Research Online. For more information, please contact brownman91@mail.ru.

МУНОСАБАТ

A. Khamidov¹¹Academy of the General Prosecutor's Office of the Republic of Uzbekistan, teacher

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА БОЛА ҲУҚУҚЛАРИНИНГ КАФОЛАТЛАРИ

GUARANTEES OF CHILDREN'S RIGHTS IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Abstract. Мақолада бола ҳуқуқларининг ҳимоясига оид халқаро нормаларнинг Ўзбекистон Республикаси қонунчилигидаги аҳамияти ҳамда мамлакатда вояга етмаганларнинг моддий таъминоти билан боғлиқ суд қарорларини ижро қилишнинг айрим хусусиятлари, соҳага оид қонунчиликни янада такомиллаштириш бўйича таклифлар илгари сурилган.

Abstract. В этой статье обсуждается важность международных норм по защите прав детей в законодательстве Республики Узбекистан и особенности исполнения судебных решений по материальному обеспечению несовершеннолетних в стране. Предлагается рекомендации по совершенствованию законодательства в этой сфере.

Abstract. This article discusses the importance international norms on defense of children's rights in the legislation of the Republic of Uzbekistan and certain peculiarities of execution of court decisions in terms of materialistic provision of the juveniles in the country. Recommendations on the improvements of the legislation in the sphere are provided.

Таянч сўзлар: инсон ҳуқуқлари, бола ҳуқуқлари, ижтимоий ҳимоя, либераллаштириш, алимент, ижро варақаси, ижро иши юритуви.

Ключевые слова: права человека, права ребенка, социальная защита, либерализация, алимент, исполнительный лист, исполнительная производства.

Keywords: human rights, children's rights, social protection, liberalization, alimony, writ of execution, execution case.

Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясининг бола ҳуқуқларини кафолатлашга доир нормалари ва уларнинг мазмун-моҳияти.

Инсоният оиласининг ҳамма аъзоларига хос кадр-қиммат ва уларнинг тенг, ажралмас ҳуқуқларини тан олиш эркинлик, адолат ва тинчлик асоси эканлиги Бирлашган миллатлар ташкилоти Бош Ассамблеяси томонидан 1948 йилда яъни, инсоният учун жуда катта талофатли кечган Иккинчи жаҳон урушидан кейин дунё халқлари ўртасида тинчлик-тотувликни таъминлашнинг бош қомуси ҳисобланган — «Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси»нинг қабул қилиниши энг муҳим омиллардан бири саналади.

Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришганидан кейин қўшилган биринчи халқаро-ҳуқуқий ҳужжатдир.

Демократик ҳуқуқий давлат ва кучли фуқаролик жамиятини барпо этиш йўлини танлаган Ўзбекистон учун инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш, жамият ҳамда давлат манфаатларини муҳофаза қилиш ҳамда ички ва ташқи сиёсатни демократик принциплар асосида олиб бориш энг устувор йўналишлар сифатида белгиланди.

Декларацияда она ва бола ҳуқуқларининг ҳимояси тўғрисида қуйидаги «Оналик ва болалик алоҳида ғамхўрлик ва ёрдам ҳуқуқини беради. Барча болалар, никоҳда ёки никоҳсиз туғилишидан қатъи назар, бир хил ижтимоий ҳимоядан фойдаланиши керак»¹ каби тахрирдаги норманинг мустаҳкамланганлиги БМТ томонидан жамиятнинг ушбу қатлами алоҳида муҳофазага лойиқ эканлигидан далолат беради.

БМТнинг бош қомусида белгилаб қўйилган мазкур норма авваламбор, ҳар қандай фуқаролик-ҳуқуқий муносабатдан кўра, инсониятнинг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатлами, яъни вояга етмаган ёки унга ғамхўрлик қилаётган онанинг манфаати устун эканини таъкидлайди.

БМТга аъзо давлатлар ўз миллий қонунчилигини шакллантиришда даставвал мазкур нормага қатъий риоя қилишлари, ўзлари қабул қиладиган барча қонун ҳужжатларида ушбу принцип асосий ўрин тутиши ҳамда унга асосланишлари лозим. Хусусан, халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган қоидалари устунлигини тан олган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган Бош қомусимиз «Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси» нормаларига асослангани-

ни кўрсатади.

Конституциямизда ота-она ҳамда фарзанд ҳуқуқларининг кафолати ҳамда уларнинг мажбуриятлари белгилаб қўйилган нормалар «Оила» деб номланган 14-бобда мужассамлашган бўлиб, мазкур бобда халқаро ҳуқуқ нормалари ҳамда миллий қадриятларимиз уйғунлашган.

«Ота-оналар ўз фарзандларини вояга етгунларига қадар боқиш ва тарбиялашга мажбурдирлар.

Давлат ва жамият етим болаларни ва ота-оналарининг васийлигидан маҳрум бўлган болаларни боқиш, тарбиялаш ва ўқитишни таъминлайди, болаларга бағишланган хайрия фаолиятларни рағбатлантиради.»²

«Фарзандлар ота-оналарнинг насл-насабидан ва фуқаролик ҳолатидан қатъи назар, қонун олдида тенгдирлар.

Оналик ва болалик давлат томонидан муҳофаза қилинади.»³

Ушбу конституциявий нормалар юқорида таъкидлаганимиздек, миллий қонунчилигимизда бола ҳуқуқларининг кафолати бўлиб, улар кейинчалик Ўзбекистон Республикасининг Оила кодексининг бешинчи ва олтинчи бўлимларида батафсил баён этилган ва мустаҳкамланган.

Республикамизда мустақилик йилларида бир қатор давлатнинг ижтимоий дастурларида назарда тутилган чора-тадбирларда ёшларнинг ижтимоий, иқтисодий ҳуқуқларини тўлиқ ҳимоя қилиш, уларнинг ҳар томонлама ривожланиши учун барча зарур шарт-шароитлар яратиш борилди.

Бугунги кунда мамлакатимизда инсон ҳуқуқлари соҳасида узлуксиз таълим ва маърифий ишлар тизими тўлиқ шакллантирилган.

Шунингдек, болаликни муҳофаза қилиш, ўсмирларни ҳимоя қилиш, вояга етмаганлар ҳуқуқлари ва уларнинг кафолатларини таъминлаш ҳар бир фуқаро, жамият ва давлатнинг ҳар бир бўғинининг устувор вазифаларидан бири саналади.

Бола ҳуқуқларининг ҳимоясига оид халқаро нормаларнинг Ўзбекистон Республикаси қонунчилигидаги аҳамияти.

Ўзбекистон Республикасининг Биринчи Президенти И.А.Каримов “Бизнинг пировард мақсадимиз — инсон ҳуқуқлари ҳар томонлама ҳимоя қилинадиган маърифатли жамият барпо этишдан иборат”⁴, — деб таъкидлаган.

1992 йилда Ўзбекистон Республикаси БМТнинг “Бола ҳуқуқлари тўғрисида”ги конвенциясига қўшилганлиги, мамлакатимизда бола ҳуқуқларига оид давлат сиёсатининг тамал тоши қўйилганлигидан далолат беради.

Халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган нормалари миллий қонунчиликда давлат ва жамият

ҳаётининг барча жабҳаларида болалар манфаатлари ва фаровонлигининг устуворлигини мустаҳкамлашга қаратилган.

Бола ҳуқуқларини таъминлаш ва ҳимоя қилишнинг кафолати, яъни мустаҳкам ҳуқуқий асосини яратиш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан биридир.

Мамлакатимизда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (Омбудсман), Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, Бош прокуратура, Ички ишлар вазирлигида инсон ҳуқуқлари ҳимояси бўйича махсус тузилган бўлинмалар каби инсон ҳуқуқлари бўйича миллий институтлар тизими яратилган ва улар фаол ишламоқда.

Парламентимиз томонидан 2008 йилда бола ҳуқуқларининг кафолатлари билан боғлиқ бир қатор халқаро ҳужжатларнинг ратификация қилиниши миллий қонунчилигимизда мазкур ижтимоий қатламнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини янада мустаҳкамлаш йўлида қўйилган яна бир илдам қадам бўлди.

Жумладан, ХМТнинг «Ишга қабул қилиш учун энг кичик ёш тўғрисида»ги, «Болалар меҳнатининг энг ёмон шакллари тақиқлаш ва тугатишга доир шошилиш чоралар тўғрисида»ги конвенциялари, БМТнинг «Трансмиллий уюшган жиноятчиликка қарши конвенциясини тўлдирувчи одам савдосининг, айниқса, аёллар ва болалар савдосининг олдини олиш ҳамда унга чек қўйиш ва унинг учун жазолаш ҳақида»ги протоколи, «Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенцияга доир болалар савдоси, болалар фоҳишабозлиги ва болалар порнографиясига тааллуқли факультатив протокол», «Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенцияга доир, болаларнинг қуроли можароларда иштирокига тааллуқли факультатив протокол»нинг Ўзбекистон Республикаси томонидан ратификация қилиниши бола (ёшлар) ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва ушбу соҳадаги муносабатларни тартибга солишга қаратилган бир қатор қонун ҳамда қонуности ҳужжатлари қабул қилинишида ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилди.

Ўзбекистон Республикасининг “Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида”ги (янги таҳрирдаги), “Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида”ги ҳамда “Вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси тўғрисида”ги Қонунлар шулар жумласидандир.

Хусусан, суд-ҳуқуқ тизимини либераллаштириш жараёнида вояга етмаганлар томонидан содир этиладиган ҳуқуқбузарликларга нисбатан жазо қўллаш принципларига алоҳида эътибор билан ёндашилди.

Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси дастлаб вояга етмаганларга нисбатан жарима, ахлоқ тузатиш ишлари, қамоқ ва озодликдан маҳрум қилиш жазо чоралари назарда тутилган эди. Кейинчалик ушбу жиноий жазолар либераллаштирилиб, қамоқ жазоси олиб ташланди ва уларга нисбатан енгилроқ бўлган мажбурий жамоат ишлари, озодликни чеклаш каби жазолар қўлланилиши белгиланди.

Шу билан бирга, вояга етмаганларга нисбатан уларни жиноий жазо ёки жавобгарликдан озод қилиш шarti билан учта мажбурлов чоралари, яъни суд белгилайдиган шаклда жабрланувчидан узр сўраш мажбуриятини юклаш, ўн олти ёшга тўлган шахс зиммасига етказилган зарарни ўз маблағи ҳисобидан ёки меҳнати билан тўлаш ёки бартараф қилиш мажбуриятини юклаш ва вояга етмаганни махсус ўқув-тарбия муассасасига жойлаштириш чоралари амалиётга киритилди.

Жумладан, Жиноят кодексининг 85-модданинг биринчи ва иккинчи қисмларидан “а” бандларининг чиқариб ташланиши, яъни вояга етмаганлар томонидан содир этилган унча оғир бўлмаган жиноятлар учун озодликдан маҳрум қилиш жазоси қўлланилмаслиги, уларга нисбатан жазони ўташ муассасаси сифатида умумий ёки кучайтирилган колониялар тарбия колонияларига ўзгартириш, 87-модда иккинчи қисмидаги «уч йилдан кўп бўлмаган муддат» сўзлари «беш йилдан кўп бўлмаган муддат» сўзлари билан алмаштирилиши соҳага оид қонунчилик мунтазам равишда либераллаштирилиб борилаётганининг далилидир.

Шу ўринда, давлатимиз раҳбарининг 2018 йил 14 майдаги ПҚ — 3723-сон «Жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилиги тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарори билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилигини такомиллаштириш Концепцияси тасдиқланганини алоҳида қайд этиш лозим.

Концепциянинг асосий мақсади жиноят-ҳуқуқий сиёсатининг мутлақо янги устувор йўналишларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш бўлиб, бунда вояга етмаганларга нисбатан ҳуқуқни қўллашда:

— жиноят қонунчилигининг, айниқса, ижтимоий хавфи катта бўлмаган ва унча оғир бўлмаган жиноятларни биринчи маротаба содир этган, шунингдек, аҳолининг ижтимоий заиф қатлами бўлган вояга етмаганларга нисбатан янада инсонпарварлигини таъминлаш;

— жиноят процессига жалб этилган вояга етмаганларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ишончли ҳимоя қилиш-

ни таъминлашга қаратилган жиноий-ҳуқуқий нормаларни такомиллаштириш;

— вояга етмаганларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишни таъминлашга қаратилган жиноят-процессуал нормаларни такомиллаштириш, уларнинг бузилган ҳуқуқларини тиклаш, шунингдек, вояга етмаганлар томонидан содир этиладиган жиноятларни профилактика қилиш ва олдини олиш бўйича чораларни кучайтириш назарда тутилади.

Ҳозирда давлат раҳбарининг ушбу қарори билан ташкил этилган Ўзбекистон Республикасининг жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилигини такомиллаштириш бўйича Идоралараро комиссия томонидан концепцияда белгиланган йўналишлар асосида ишлар жадал суръатларда олиб борилмоқда.

Хулоса қилиб айтганда, вояга етмаганларга нисбатан жазо қўллаш масалалари доимо қонунчилигимиз диққат эътиборида бўлиб келган.

Ўзбекистон Республикаси судлари ва бошқа ваколатли органларининг вояга етмаганлар моддий таъминоти билан боғлиқ қарорларини ижро қилишнинг айрим хусусиятлари.

Амалдаги қонунчилигимизга кўра, алимент фуқаролик ишлари бўйича судлар томонидан тайинланиши, нотариуслар томонидан алиментлар тўлаш тўғрисидаги келишувлар тасдиқланиши ва мажбурий ижрога қаратилиши мумкин.

Ўзбекистон Республикасининг “Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида”ги Қонунининг 27-моддасига кўра, алимент ундируви билан боғлиқ ижро ҳужжатлари даврий тўловларни ундириш турига киради ва бу борада суд ҳужжатлари бўйича ижро ҳужжатлари тўловларни ундиришнинг белгиланган бутун даврида ўз кучини сақлаб қолади. Бундай тартиб алиментлар тўлаш тўғрисидаги нотариал тарзда тасдиқланган келишувларга нисбатан ҳам амал қилади. Айнан шу жиҳатига кўра, ушбу турдаги ижро ҳужжатларини ижрога қаратиш тартиби бошқа турдаги ижро ҳужжатларини ижрога қаратиш тартибидан фарқ қилади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 449-моддасида суд томонидан ижро варақасини юбориш тартиби белгиланган бўлиб, унга кўра жиноят натижасида етказилган зарар, алимент, майиб бўлганлик ёки соғлиққа бошқача шикаст етганлик ўрнини қоплаш каби бир нечта ҳолатлар бўйича қабул қилинган қарорлари асосидаги ижро варақаларини суд ўз ташаббусига кўра ижро варақасини ижро этиш учун юбориши, давлат фойдасига мулкий ундирувлар бўйича ижро варақаси ҳал қилув қарори қонуний кучга киргандан сўнг уч иш куни ичида суд томонидан қарздорнинг жойлашган еридаги дав-

лат ижрочисига юборилиши назарда тутилган.

Ушбу моддадан кўриниб турибдики, алимент ундирувлари жисмоний шахслар фойдасига бўлганлиги сабабли ушбу турдаги ишлар бўйича ижро варақалари давлат ижрочисига эмас, балки ундирувчига берилади.

Шунингдек, Оила кодексининг 131-моддасига мувофиқ алимент тўлаш тўғрисидаги келишув ёзма шаклда тузилиб, нотариал тартибда тасдиқланиши ва ушбу келишув ижро варақаси кучига эга бўлиши белгилаб қўйилган.

Мазкур ҳолатда ҳам алимент тўлаш тўғрисидаги келишувлар мажбурий ижрога қаратилмасдан ундирувчига берилади.

Ваҳоланки, ФПКнинг 266-моддасига мувофиқ, суднинг алиментлар ундириш тўғрисидаги ҳал қилув қарори дарҳол ижро этилиши лозим бўлган қарор ҳисобланиб, дарҳол ижрога қаратилиши лозим.

Аксарият ҳолларда ижро варақалари ундирувчилар томонидан ўз вақтида, яъни ижро ҳужжати оланган пайтда мажбурий ижро этиш учун қарздор яшайдиган жойдаги давлат ижрочисига топширмасдан орадан бир неча йиллар ўтганидан кейин давлат ижрочисига мурожаат қилиши кузатилади.

Давлат ижрочисининг ушбу ижро ҳужжати бўйича алиментни мажбурий тартибда ундиришга қаратилган барча (маъмурий ва жиноий) процессуал ҳаракатларига қарамасдан аксарият ҳолларда алимент миқдори қарздорнинг иқтисодий ҳолатига нисбатан анча катта миқдорни ташкил этгани сабабли аксарият ҳолатларда ундирилмай қолаётгани, бунинг оқибатида эса вояга етмаганнинг манфаатларига зиён етказилаётган ҳолатлари мавжуд.

Шу муносабат билан, ушбу турдаги ишлар судда кўриб чиқилганидан кейин ижро варақасини бериш тартибига ўзгартириш киритиш, яъни ФПКнинг 449-моддасининг 2-қисмида давлат фойдасига мулк ундирувлар каби алимент ундириш тўғрисидаги ижро варақасини ҳам суд томонидан мажбурий тартибда қарздорнинг жойлашган еридаги давлат ижрочисига юборилиши назарда тутиш мақсадга мувофиқ бўлади.

Ушбу амалиётнинг жорий қилиниши ФПКнинг 266-моддаси таъсирчанлиги, хусусан, дарҳол ижро этилиши лозим бўлган процессуал ҳаракатларнинг ўз вақтида ва тўлиқ ижро қилинишини таъминлашга хизмат қилади.

2018 йилнинг 9 январь куни қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг “Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги Қонуни билан Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси, Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси

ва Жиноят кодексларига ўзгартиришлар киритилгани мамлакатимизда вояга етмаганлар ҳуқуқлари тобора янада мустаҳкамланиб бораётганидан далолат беради.

Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 99-моддасининг иккинчи қисми ўзгартирилиб, ҳар бир бола учун ундириладиган алимент миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг етмиш беш фоизидан кам бўлмаган миқдорида ундирилиши қатъий белгиланди. *(Ушбу модданинг эски таҳририда, ҳар бир бола учун ундириладиган алимент миқдори энг кам иш ҳақининг учдан бир қисмидан кам бўлмаслиги керак эди)*

Ушбу кодекснинг 135-моддаси, яъни алиментни ихтиёрий тўлаш тартиби янги, учинчи қисм билан тўлдирилиб, вояга етмаган болалар таъминоти учун алиментлар бола вояга етгунига қадар бўлган давр учун, шу жумладан кўчмас ёки кўчар мулк ёхуд бошқа қимматли ашёни бериш йўли билан олдиндан тўланиши мумкинлиги белгиланди.

Оила кодексининг 145-моддаси учинчи ва тўртинчи қисмлар билан тўлдирилиб, алиментлар олдиндан тўланган ёки алимент тўлаш мажбуриятини таъминлаш учун гаров шартномаси тузилган бўлса, шахс алимент тўлаш тўғрисида келишув тузиш мажбуриятидан озод этилиши, ушбу тартиб Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланиши белгиланди.

2018 йил 6 октябрда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 808-сон Қарори билан “Алиментларни олдиндан тўлаш, шунингдек алимент тўлаш мажбуриятини таъминлаш бўйича гаров шартномасини тузиш тартиби тўғрисида”ги низом тасдиқланди.

Алиментни олдиндан тўлаш амалиёти қарздорларнинг муайян синфи учун бир қатор қулайликлар яратиши мумкин. Бунда, асосан қарздорнинг четга чиқиш ҳуқуқининг чекланмаслиги, мол-мулки ёки бошқа даромадларининг эркин ҳаракати таъминланиши ва ҳоказолар назарда тутилади.

Бироқ, айтиш пайтда ушбу амалиёт вояга етмаганлар моддий таъминотининг барқарорлигига муайян даражада хавф солиши мумкин.

Бунга, алимент ундириш тўғрисидаги ижро ҳужжатларини ижро қилиш жараёнида амалиётда кўплаб дуч келинадиган ҳолатлар сифатида мисол учун фарзандининг таъминоти учун алимент олаётган айрим ундирувчи (она)лар қарздордан ундириладиган алимент пулларини ўз даромад манбаига айлантиргани, кўп ҳолатларда эса белгиланган алимент миқдорига фарзандининг эҳтиёжига нисбатан эмас, ўз шахсий эҳтиёжига нисбатан баҳо берган ҳолда суд қарорини такрор ва такрор муҳокама қилиши одатий ҳолга айланиб қолган.

Ушбу тоифадаги алимент ундирувчилари қарздор томонидан бир йўла олдиндан тўланадиган алимент пулларини муайян давр *(бир-икки йил)* ичида мақсадсиз, яъни ўз эҳтиёжлари йўлида сарфлаши, вояга етмаганнинг кейинги *(вояга етгунга қадар бўлган даврда)* молиявий таъминотидан маҳрум қилиши мумкин.

Баён этилганларга кўра, келажакда вояга етмаганлар манфаатларини янада ҳимоя қилиш самарадорлигини ошириш мақсадида алиментни олдиндан тўлаш амалиёти бўйича қуйидаги тартибларни жорий қилиш мақсадга мувофиқ бўлади деб ҳисоблаймиз:

биринчидан, олдиндан тўланадиган алимент пули ундирувчига эмас, вояга етмаган фарзанднинг номига очиладиган банкдаги махсус ҳисоб рақамига омонат сифатида тўлаш.

иккинчидан, олдиндан тўланадиган алимент миқдори ҳамда унинг узоқ муддатли (энг камида беш йил) омонат тури экани, бундан авваламбор банк манфаатдор эканини инобатга олган ҳолда Марказий банкка қуйидаги мажбуриятларни юклаш:

— ҳисоб рақамига қўйиладиган омонат учун банк манфаати (фойдаси)ни ҳисобга олган ҳолда максимал даражадаги йиллик фоизлар белгилаш;

— омонатга қўйилган маблағнинг йиллик фоизини ҳар ой якуни бўйича тегишли миқдорда ундирувчига берилишини таъминлаш;

— бола 18 ёшга етгунга қадар, омонатни йиллик инфляция даражасига мутаносиб равишда индексация қилиб бориш ва у 18 ёшга тўлганидан кейин, биринчи талаби биланоқ омонат суммасини унинг шахсан ўзига *(қонунда белгиланган тартибда унинг васий ёки ҳомийсига)* тўлиқ қайтарилишини таъминлаш;

учинчидан, бола 18 ёшга етгунга қадар вафот этган тақдирда омонатга қўйилган маблағнинг кейинги тақдирини қонунчилик билан тартибга солиш.

Ушбу тақлифларимизнинг амалга оширилиши келгусида вояга етмаганларнинг моддий манфаатдорлиги давлат томонидан янада ҳимояланиши ҳамда у вояга етганида ўзининг таъминоти учун тўланган алимент пулларини ўзи тасарруф этиш имконини беради.

REFERENCES

- 1 Inson huquqlari umumjaxon deklaratsiyasi. 1948 y. 25-modda 2-qismi.
- 2 O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. 1992 y. 64-modda.
- 3 O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. 1992 y. 65-modda.
- 4 Karimov I.A. Ozod va obod Vatan erkin va farovon hayot - pirovard maqsadimiz. T.8. - T.: O'zbekiston, 2000, -B.28